

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. november 2.

TÁRSADALOMISMERET
EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA

2006. november 2. 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Az érettségi feladatsor két részből áll.

- Az *A* rész a mindenki által megoldandó feladatokat tartalmazza a társadalom- és jelenismeret témaköréből.
- A *B* rész két feladatsort tartalmaz:
 - I. gazdasági alapismeretek,
 - II. pszichológiai alapismeretek.

Kérjük, aláhúzással jelölje (fentebb) a vizsgázó, hogy a *B* rész két feladatsorából melyiket választja. (Csak az egyik feladatsor megoldásáért kaphat pontot.)

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (max. 75 pont) az *A* rész (max. 55 pont) és a *B* rész (max. 20 pont) pontszámának összege adja meg.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A rész

Társadalomismeret

**A.1. Az alábbiakban két téma címét találja. Válasszon a megadott témákból egyet!
20-25 soros esszé formájában foglalja össze az adott témáról gondolatait!**

(Csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont.)

a) Fejtse ki véleményét a szociálpolitika feladatairól, annak szükségességéről!

vagy

b) Mutassa be, mi a különbég a hétköznapi tudás és a tudományos tudás között

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A.2. Az alábbi szöveg a fejlődő országok gazdasági helyzetéről szól. Mutassa be 15-20 sorban a felvetett problémát a megadott szempontok alapján!

- **Milyen összefüggést lát a hazaküldött összeg dollárban mérhető nagysága és GDP-ben mért aránya közt?**
- **Vajon miért nem szerepelnek a táblázatban a legszegényebb afrikai országok?**
- **Miként változik a külföldön dolgozók száma a világon?**

A fejlődő országok gazdasága alaposan rá van utalva a külföldön dolgozók által hazaküldött pénzekre. Sok esetben a hazajutó pénzek túlszárnyalják az adott ország hazai befektetéseit, a nemzetközi segélyszervezetektől, pénzügyi szervezetektől származó összegeket. A fejlődő országok éves importjának 6,7%-ával egyenlő az e forrásból származó összegek nagysága. A kilencvenes évek elején 154 millióra becsülték a világon külföldön dolgozók számát – ma már 220 millióra.

Legtöbb külföldi hazautalásban részesülő országok 2005-ben

Ország	Milliárd USA dollár	A GDP százalékában
India	21,7	3,1
Kína	21,3	1,3
Mexikó	18,1	2,7
Szerbia	4,1	17,2
Brazília	3,6	0,6
Egyiptom	3,2	4,4
Oroszország	3,0	0,5
Lengyelország	2,6	1,1

Forrás: HVG, 2006. január 14.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A.4. Az alábbi táblázat a tápanyagfogyasztás alakulását szemlélteti. (összesen: 4 pont)

a) Egészítse ki a táblázatban szereplő adatokkal a megállapítások kipontozott helyeit!

Energia, tápanyag	1933–1938	1939–1955	1999	A felnőtteknek étletanilag ajánlott mennyiség (közepes terhelésnél)
	évek átlaga	évek átlaga		
Kcal	2805	2813	3044	2700
Fehérje (g)	91	89	91	80
Zsír (g)	76	81	135	90
Szénhidrát (g)	409	433	370	392

A fehérje fogyasztása alig változott, a legalacsonyabbidőszakban volt, a különbség nem éri el százalékot.

A zsírfogyasztás majdnem 60 év alatt, ezáltal a szükséges mennyiségnél jóval

A szénhidrát fogyasztása nagymértékű mutat, a különbség meghaladja a grammot.

(Minden helyes megállapításért 0,5 pont jár.)

3 pont	
---------------	--

b) Milyen irányú változásokra következtek az adatsorból? Milyen veszélyeket rejt magában, ha a tendencia folytatódik?

.....

.....

.....

.....

(A feladatrészért 1 pont adható, a pont megadásához két helyes megállapítás vagy állítás, vagy betegség megnevezése szükséges.)

1 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A.5. Az alábbiakban fogalom meghatározásokat olvashat. Írja a fogalmakat a kipontozott vonalra!

A) _____: az az esetleg elvont hely, ahol az eladók ajánlatai találkoznak a vevők keresletével, és ahol összehangolódnak a kínált és a keresett mennyiség bizonyos ár mellett.

B) _____: olyan társadalmi erő, amely bizonyos témákban az egyének többsége által vallott ítéletek hasonlóságára épül. Sokan a demokrácia kulcseszközét látják benne, amelynek irányítania kell(ene) a vezetőket. Kutatások segítségével igyekeznek megismerni.

C) _____: lelkiismereti szabadságra és toleranciára, politikai egyenlőségre, szabad piacra és gazdasági szabadságra épülő eszmerendszer.

(Minden helyes megoldás 1-1 pontot ér.)

3 pont	
---------------	--

A.6. Válassza ki és húzza alá az alábbi meghatározások közül azt az egyet-egyét, amely a keretben lévő meghatározáshoz tartozik!

PROTEKCIONIZMUS

Egyenlő adagokra, porciókra osztás válság idején
Zsidók által indított mozgalom a cionizmus terjesztése érdekében
Gazdaságpolitika, mely korlátozza az importot
Cinizmust elítélő pszichológiai eszme
A Pro patria szóból ered, jelentése: a hazai gazdaság védelméért

SZOLIDARITÁS

Méltányos, nem túl magas árak alkalmazása a piaci versenyben
Valakivel közös szerződéses kötelezettséget vállaló személyek
Megbízhatóság, szilárdság
Közös kötelesség- és segítségvállalás
Politikai indíttatású sztrájkmozgalom Csehszlovákiában

(Helyes megoldásonként 0,5 pont.)

1 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A.7. Magyarázza meg az alábbi fogalmakat!

Száhel-övezet:

.....
.....

Harmadik világ:

.....
.....

Magyarázza meg, milyen összefüggés van a két fogalom között!

.....
.....

(Minden helyes megoldás 1-1 pontot ér.)

3 pont	
---------------	--

A.8. Az alábbiakban egy szibériai gyapottermelő család életéről olvashat meg-állapításokat. A szöveg és meglevő ismeretei alapján fogalmazzon meg 2-2 érvet a családi döntés mellett és ellen!

Olejék faluja negyven éve még az Aral-tó partján állt. Apja sokat mesélt a vitorlásokról, a közeli város kikötőjéről. Amikor nagyon beindult a gyapottermelés, a tó vízszintje csökkenni kezdett, a vízfelület zsugorodott. Mára falujuk majd 50 km-re került az Aral partjától.

Már nem járnak el horgászni, részben mert messze van, nincs út, de hal is alig akad. Szülei is gyapottermelésből élnek. Olej vízgazdálkodási szakember akart lenni, de nem engedik el otthonról, a családi vállalkozásban kell dolgoznia. Nemrég leégett a vízszivattyú motorja. Most hitelt vesznek fel, hogy újat tudjanak vásárolni, a gyapotültetvényüket öntözni kell.

Helyes a családi döntés, mert

.....
.....
.....
.....

Felháborító a családi döntés, mert

.....
.....
.....
.....

(Minden helyes megoldás 1-1 pontot ér.)

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A.9. A következő feladatban a demokráciáról lesz szó. A felsoroltak közül mi az, ami elengedhetetlen a demokráciához? Tegyén x-et oda, amelyiket ilyennek tartja! Egyenként indokolja is meg döntését!

Maximum nyolc helyes indoklásért kap pontot.

	1. Sajtó- és véleményszabadság
	2. A jövedelmi különbségek nem lehetnek túl nagyok
	3. Érvényesül a népszuverenitás elve
	4. Törvény előtti egyenlőség
	5. A munkásoknak legyen beleszólási joguk az üzemek életébe
	6. Független bíróság
	7. Az iskola vezetését közösen válasszák meg a szülők, tanárok, diákok
	8. A dolgozók érdekeit a szakszervezetek képviseljék
	9. A gyerekeknek is legyen joga beleszólni a családi jövedelemelosztásába
	10. Többpártrendszer
	11. Senkit ne érhessen igazságtalan bánásmód
	12. A még meg nem születettek életét is védelem illesse meg
	13. Szabad választások

Elengedhetetlen a demokráciához az ...sorszámú állítás, mert

.....

Elengedhetetlen a demokráciához az ...sorszámú állítás, mert

.....

Elengedhetetlen a demokráciához az ...sorszámú állítás, mert

.....

Elengedhetetlen a demokráciához az ...sorszámú állítás, mert

.....

Elengedhetetlen a demokráciához az ...sorszámú állítás, mert

.....

Elengedhetetlen a demokráciához az ...sorszámú állítás, mert

.....

Elengedhetetlen a demokráciához az ...sorszámú állítás, mert

.....

(Minden helyes megoldás 1-1 pontot ér)

8 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

B rész

Ismételten felhívjuk figyelmét, hogy a B rész két feladatsorából csak az egyiket kell megoldania!

**B.I.
Gazdasági alapismeretek**

B.I.1. Válassza ki a helyes megoldás előtt álló betűt! (Csak egy jó válasz lehetséges.)

1. A munkaszerződés

- A) a munkaadók és a reprezentatív szakszervezetek közötti megállapodás
- B) tartalmazza a sztrájk feltételeit
- C) megkötésével jön létre a munkaviszony
- D) tartalmazza a munkavállaló jogainak korlátait a Munka Törvénykönyvében előírtakhoz képest

2. A BUX

- A) a Budapesti Értéktőzsde négy legnagyobb forgalmú értékpapírjának árfolyammozgását mutatja
- B) a Budapesti Értéktőzsde legalább tizenkét meghatározó forgalmú értékpapírjának árfolyammozgását mutatja
- C) a Budapesti Értéktőzsdén forgalmazott összes értékpapír árfolyammozgását mutatja
- D) a Budapesti Árutőzsde árfolyamainak napi mozgását mutatja

3. Az infláció

- A) a pénz értékének csökkenése a valutapiacon
- B) az árszínvonal tartós növekedése
- C) az árszínvonal tartós csökkenése
- D) minden áremelkedés

3 pont	
---------------	--

B.I.2. Döntse el, igaz vagy hamis egy-egy állítás. Húzza alá a megfelelőt!

- a) A kollektív szerződést a szakszervezet köti a szakszervezeti tagok érdekeinek védelmére.
Igaz – Hamis
- b) Dekonjunktura idején a munkanélküliség csökken.
Igaz – Hamis
- c) A modern pénz a váltóból jött létre.
Igaz – Hamis
- d) Az Európai Unión belül a vámok gyors csökkenése várható.
Igaz – Hamis
- e) A forint akkor erős, ha egy euróért többet kapunk belőle.
Igaz – Hamis
- f) Az import: olyan javak és szolgáltatások, amelyeket más országokból vásárolnak egy ország gazdasági szereplői.
Igaz – Hamis

(Elemenként 0,5 pont.)

3 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

B.I.3. Egészítse ki a fogalmak meghatározásait!

a) A marketing elemei közül az egyetlen a vállalat számára bevételt jelentő összetevő a(z)

.....

b) Az EU négy alapszabadsága a termékek, a szolgáltatások, a munkaerő és a(z)

..... szabad áramlása.

c) A(z) olyan vállalkozás, amely tíz főnél kevesebbet foglalkoztat.

d) A(z) kizárólagos joga Magyarországon a készpénz- és érmekibocsátás.

4 pont	
--------	--

B.I.4. Elemezze, értelmezze az alábbi esetet, tegyen javaslatot a megoldásra!

A Volkswagen adta el egy időszakban Amerikában az importautók 67%-át. Az Egyesült Államokban ők vezették be a kiskocsi kategóriát. A Bogár biztos nyerő volt a piacon. Aztán a Volkswagen meg akarta hódítani más kategóriák piacait is, ezért öt különböző kategóriájú autót kezdett el értékesíteni, ugyanazt a márkanévet (a Volkswagent) használva. A gyár 1993-ra már csak a külföldön gyártott autók 4%-át értékesítette Amerikában.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
--------	--

B.I.5. Mutassa be a közös európai pénz használatának gazdasági következményeit!

[...] Az Eurobarometer vizsgálata szerint összességében a válaszadók 51 százaléka tartja előnyösnek az euró bevezetését, ami 8 százalékponttal kevesebb, mint három évvel korábban. 2002 őszéhez képest pedig egyharmaddal nőtt azoknak a száma, akik hátrányosnak tartják a közös valuta átvételét, most a lakosság 39 százaléka vélekedik így.

A többség szerint az áremelkedés volt az euróra való áttérés legkevésbé örömteli következménye, míg az előnyök között a legtöbben a külföldi utazás egyszerűbbé és olcsóbbá válását, az árak könnyebb összehasonlíthatóságát és Európa nemzetközi szerepének az erősödését említették.

Forrás: HVG, 2005. dec. 24.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

B.II.2. Elemezze az esetet abból a szempontból, hogy mi vezethet egy gyermek agresszivitásához és elutasítottságához a közösségben!

Gábor súlyosan dadogott, és az osztálytársai gyakran csúfolták emiatt. A szülei nem tudták, hogy a dadogás sok esetben kezelhető, gyógyítható probléma, ezért nem kértek fiuk számára segítséget. Gábor magányosnak, kiközösítettnek érezte magát, és minden nap rossz érzésekkel ment az iskolába. Annyira elment a kedve mindentől, hogy a tanulásra már nem tudott koncentrálni, így több tárgyból megbukott, és osztályt kellett ismételnie. Az új osztályában sem lett jobb a helyzet, és egyre több beírást kapott az ellenőrzőjébe azért, mert testi fölényét kihasználva, sokszor bántalmazta társait.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

B.II.3. Elemezze az eseteket abból a szempontból, hogy mik lehetnek az önszocializáció színterei! Hogyan gyakorolja be a gyermek a felnőtt szerepeket, hogyan válnak belsővé a felnőttektől látott viselkedésmódok, értékek?

Játsszunk papás-mamást! – mondja Tomi az óvodában Julcsinak. – Rendben, kezd te! – válaszol a kislány. – Ó, bárcsak sose vettelek volna feleségül! – így a kisfiú.

Egy nemrégiben napvilágot látott hazai kutatás eredményei szerint míg néhány évtizeddel ezelőtt a gyermekek általában a szüleik foglalkozását szerették volna követni felnőtt korukban, napjainkra ez erősen megváltozott. A mai gyermekek egy jelentős része arról beszél, hogy ha nagy lesz, sztár lesz belőle („megasztár”, „villalakó”, illetve modell); ez jelenik meg rajzaikban, játékaikban és fantáziáikban.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Az A rész pontszámai feladattípusonként	Maximális pontszám	Elért pontszám
A.1. Esszé	15	
A.2. Elemzés	10	
A.3. Esetelemzés	7	
A.4. Ábraelemzés	4	
A.5. Felismerés	3	
A.6. Aláhúzás	1	
A.7. Fogalommagyarázat	3	
A.8. Érvelés	4	
A.9. Csoportosítás	8	
A rész összesen	55	
B rész pontszámai feladattípusonként	Maximális pontszám	Elért pontszám
Gazdasági alapismeretek		
B.I.1. Kiválasztás	3	
B.I.2. Igaz-hamis	3	
B.I.3. Kiegészítés	4	
B.I.4. Elemzés	5	
B.I.5. Elemzés	5	
<i>VAGY</i> Pszichológiai alapismeretek		
B.II.1. Esszé	10	
B.II.2. Elemzés	5	
B.II.3. Elemzés	5	
B rész összesen	20	
Írásbeli összesen	75	

javító tanár

Dátum:

	Elért pontszám	Programba bevitt pontszám
Feladatsor		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: